Viittomakielisen aineiston laadun arviointi

Tämä arviointilomake on laadittu puhutusta kielestä viittomakielelle tehdyn käännöksen laadun arviointiin. Lomaketta voi kuitenkin hyödyntää myös suoraan viittomakielelle tuotetun, asiatyylisen videon laadun arvioinnissa.

Viittomakieliset videot arvioidaan oheisten kriteerien perusteella. Kukin kriteeri arvioidaan pisteasteikolla 1–3:

3 = vastaa hyvin
2 = vastaa osittain
1 = ei vastaa määritelmää.

VIITTOMAKIELISEN KÄÄNNÖKSEN JA VIITTOMISEN LAATU

Kriteeri	**Määritelmä**	**Pistemäärä**
Tekstin sidosteisuus eli koheesio	Tekstin sidosteisuudella (tai sidoksisuudella) eli koheesiolla tarkoitetaan sitä, että tekstin eri osat kytkeytyvät toisiinsa selkeästi ja loogisesti. Hyvin sidostettua viittomista on vaivatonta seurata. Sidosteisuutta luovat esimerkiksi a) esillä olevaan asiaan useammalla tavalla viittaaminen (paikantaminen tilaan, osoitukset, poijut, verbin taivuttaminen tekijän tai vastaanottajan/kohteen mukaan jne.), b) eri lausetyyppien käyttäminen (päälause, sivulause, kysymyslause jne.), ja c) pään ja vartalon liikkeen sekä kasvoilla ilmaistavien kieliopillisten ilmeiden hyödyntäminen.	
Videon kaksiulotteisuuden huomioiminen sekä katseen käyttö	Videon kaksiulotteisuus on huomioitu viitotun tekstin rakenteessa: esimerkiksi sormitetaan kasvojen vieressä (ei päällä), ja lukuviittomissa sormenpäät osoittavat sivulle, ylös tai alas (eivät kohti kameraa). Videolle viittoessaan viittoja useimmiten lukee tekemäänsä käännöstä prompterilta ja katsoo siksi lähes koko ajan kameraan eikä voi käyttää esimerkiksi katseella paikantamista, ettei kadottaisi tekstin oikeaa kohtaa. Katseen käytön rajoitukset on huomioitu viitotun tekstin rakenteessa.	
Viittomisen, artikulaation ja huulion selkeys	Käännös on yleiskieltä. Termien viittomakielisiä vastineita on käytetty pohditusti ja systemaattisesti. Huulioita on käytetty tekstin tyylilajille sopivalla tavalla. Huuliossa näkyy suomen kielen sanahahmoja, mutta ei korostetusti. Käsimuodot, käsien liikkeet ja viittomien artikulaatiopaikat toteutuvat selkeinä ja viittominen on kuitenkin luontevaa.	

Viittomisen sujuvuus ja rytmitys	Viittominen on sujuvaa ja sopivasti rytmitettyä. Hyvärytmisessä viittomisessa muun muassa pään ja vartalon liikkeet, kasvojen ilmeet ja käsien liikkeen rytmin vaihdokset yhdessä jakavat tekstiä kokonaisuuksiin ja helpottavat tekstin eri osien välisten suhteiden ymmärtämistä. Viittominen, josta rytmi puuttuu, on monotonista, se tuntuu tasapaksulta ja sitä on vaikea ymmärtää.	

VIDEON KUVAAMISEN JA JÄLKITUOTANNON LAATU

Kriteeri	**Määritelmä**	**Pistemäärä**
Valaistus	Video on valaistu siten, että viittomakielinen esittäjä näkyy selvästi ruudulla. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti kasvojen ja käsien valaisemiseen, jotta katsojan on helppo seurata esitystä.	
Värit ja kontrastit	Videon tausta on silmille miellyttävä ja esittäjä erottuu siitä selkeästi. Esittäjällä on tummat ja/tai yksiväriset vaatteet, jotta katsoja voi keskittyä viittomiseen ilman ylimääräisiä häiriötekijöitä.	
Tarkkuus	Videon laatu on hyvä ja kuva terävä. Viittomat ja kasvojen ilmeet ovat selkeästi erotettavissa ja viittomista on helppo katsoa	
Videokuvan rajaus	Videolla on käytetty puolivartalokuvaa, joka on rajattu hieman viittojan vyötärön alapuolelta. Viittomisen aikana kädet eivät käy häiritsevästi kuvausalueen reunoilla tai ulkopuolella.	

MAHDOLLISET MUUT HUOMIOT:

Lähteet:

- Viittomakielen lautakunnan 40. kokous 21.4.2010. Äidinkielisen viittojan kääntäjän- ja viittomistaidon arvioiminen – tapaus Kelan viittomakieliset www-sivut http://www.kotus.fi/files/1777/Kokous_40-210410.pdf
- Viittomakielten lautakunnan 63. kokous, 2.5.2017. 8. § Käännösnäytteiden arviointi (Väestörekisterikeskus). https://www.kotus.fi/files/5233/kokous_63_020517.pdf
- Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta (Haapanen, U-M., K. Hoyer, J. Kankkonen, O. Lönnholm, P. Mäntylä, T. Petäjäinen, J. Salonen, L. Savolainen, M. Tillander, T. Uusimäki) 2015. Laatua viittomakielelle kääntämiseen / Hur ser en bra teckenspråkig översättning ut? Kukin luku sisältää suomalaisella ja suomenruotsalaisella viittomakielellä viitotun koosteen. Kuurojen Liitto ry, Helsinki 2015. https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/laatua_viittomakielelle_kaantamiseen_v3_linkit.pdf

Tämän lomakeen laatimiseen on vuonna 2017 osallistunut myös Väestörekisterikeskus.